

Համագործակցություն

Նոր դաշինքները, հատկապես անակնկալ գործընկերների հետ կարող են հզորացնել իրավապաշտպանների ջանքերը անակնկալ ձևով: Ձեր կողքին ունեցեք նախկին հակառակորդ և դուք ձեռք եք բերել ոչ միայն դաշնակից, այլև կորցրել եք հակառակորդ: Բացեք հաղորդակցման ուղիները, որոնք փակվել են և դուք կնվազեցնեք կոնֆլիկտների և խախտումների հնարավորությունը:

Կառուցել միասնական ճակատ՝ կառուցել երկրում մարդու իրավունքների կազմակերպությունների կողմից՝ միաձայն խոսելու խախտումների դեմ:

Երբ մարդու իրավունքների խմբերը աշխատում են միասին, նրանք հաճախ կարող են անել ավելի՛ն՝ երկրում մարդու իրավունքների վիճակը բարելավելու ուղղությամբ, քան առանձին խմբերը: Պերուում Մարդու Իրավունքների Ազգային Կոորդինատորը հաստատում է, որ սա հնարավոր է նույնիսկ շատ մեծ մասշտաբով:

Մարդու Իրավունքների Ազգային Կոորդինատորը (Coordinadora Nacional de Derechos Humanos) Պերուի մարդու իրավունքների 63 առաջատար խմբերից բաղկացած կողմից է: Այն հիմնադրվել է 1985 թ-ին և գոյատևել անդամ կազմակերպություններին միավորելու և անընդհատ փոփոխվող քաղաքական միջավայրին հարմարվելու կարողության շնորհիվ: Նրա և՛ քաղաքային, և՛ գյուղական բնակավայրերի անդամները ուժեղացրել են խմբի լեգիտիմությունը ամբողջ երկրում և միջազգայնորեն, մինչդեռ կառավարության պաշտոնյաների կառուցողական ներգրավումը նպաստել է նրա հզորությանը՝ որպես քաղաքականության մասնակից:

Կողմիցիայի հաջողությունն ու հզորությունը մի շարք գործոնների շնորհիվ է, օրինակ.

- 1. Ներքին գործառնության հստակ սկզբունքները.** կողմիցիան հենց իր առաջին հանդիպումից որոշել է պարտավորվել մերժել բոլոր տեսակի բռնությունները, անկախ մնալ քաղաքական կուսակցություններից ու կառավարությունից, դեմ լինել մահապատժին: Այն կազմակերպությունները, որոնք չեն հետևում այս սկզբունքներին, չեն կարող լինել կողմիցիայի մաս:
- 2. Համաձայնությամբ որոշումների կայացում**
Որոշումների կայացման գործընթացը ստեղծում է ընդհանուր համաձայնության և համերաշխության մթնոլորտ: Բոլոր խմբերը պետք է լինեն համաձայնեցված: Քանի դեռ կողմիցիայի խմբերը տարբեր չափի են և երկրի տարբեր մասերից են, յուրաքանչյուրն ունի հավասար ձայն, երբ խոսքը վերաբերում է որոշումների կայացմանը և ազգային խորհրդի ձևավորմանը՝ ընտրված ընդհանուր ասամբլեայի անդամների կողմից:
- 3. Կոլեկտիվի ներկայացումը.**
Կազմակերպության ներկայացուցչի ընտրության և համաձայնեցման ներքին գործընթացը այդ անհատին և կազմակերպությանը տալիս է օրինականություն /և՛ ներքին, և՛ արտաքին/: Երբ ինչ-որ մեկը անդամ կազմակերպության կողմից ընտրվում է մասնակցելու միջազգային ժողովի, ապա անհատը մասնակցում է ոչ թե որպես որոշակի կազմակերպության ներկայացուցիչ, որին ինքը ներկայացնում է, այլ որպես coordinadora-ի ներկայացուցիչ:
- 4. Համաձայնություն միասին իրականացվելիք առաջնահերթությունների շուրջ.**

Երկու տարին մեկ անգամ անդամ կազմակերպությունները հավաքվում են ազգային ժողովում և որոշում այն առաջնահերթ թեմաները, որին նրանք պետք է անդրադառնան որպես կողմիցիա: Այնուհետև նրանց աշխատանքը այս թեմաներով իրականացվում է թիմով /կոլեկտիվ ձևով/ գործադիր

քարտուղարի կողմից՝ մշտական մարմին, որն իրականացնում է ազգային խորհրդի և ընդհանուր ժողովի որոշումները: Գործադիր քարտուղարը ընտրվում է երկու տարի ժամանակով և ծառայում է կալիցիային՝ որպես պաշտոնական ներկայացուցիչ, կազմակերպում և անց է կացնում ժողովները և մոբիլիզացնում է անդամներին: Coordinadora-ն միայն հանձն է առնում այն գործողությունները, որոնք տարբերվում են նրանցից, որ իրականացվում են անհատ կալիցիոն կազմակերպությունների կողմից և առնչվում են առաջնահերթ ոլորտներին:

Չամակարգելով ճիգերը՝ coordinadora-ն արդյունավետորեն մոբիլիզացրեց ժողովրդին ազգային մասշտաբով՝ ունենալով ավելի մեծ ազդեցություն, քան առանձին կազմակերպությունները կամ ժամանակավոր կալիցիաները: Օր.՝ երբ Պերուի նախկին պրեզիդենտ Ալբերտ Ֆուջիմորին սպառնաց հետ կանգնել Ինտեր-ամերիկյան դատական համակարգին մասնակցելուց, coordinadora-ն մեկ շաբաթվա ընթացքում մոբիլիզացրեց մարդկանց: Բոլոր անդամ կազմակերպությունները հայտարարություն ստորագրեցին և դեմ դուրս եկան պրեզիդենտի առաջարկին, և ավելի քան 400 լրացուցիչ կազմակերպություններ և մոբիլիզացվեցին: Այնուհետև յուրաքանչյուր կազմակերպություն իր համայնքում քայլեր ձեռնարկեց՝ մարդկանց աջակցելու և ներգրավելու իրավիճակին դեմ խոսելու համար: Եթե չլիներ coordinadora-ի հստակ դիրքորոշումը, դա հնարավոր չէր լինի: Coordinadora-ն ստեղծվել է բռնության և մարդու իրավունքների ծայրահեղ խախտումների մթնոլորտում՝ ցույց տալով, որ հնարավոր է անբարենպաստ պայմաններում իրականացնել կալիցիա կառուցող մարտավարությունը:

Չանրային երկխոսությունն ոստիկանության հետ` ստեղծել երկարատև հանրային ֆորում, որտեղ ոստիկանությունը և սովորական քաղաքացիները կարող են աշխատել միասին, հարթել մարդու իրավունքների խնդիրները և այլ հարցեր, որոնք ազդում են ոստիկանություն-համայնք հարաբերությունների վրա:

Բազմաթիվ հասարակություններում բախումային հանգույց է հանդիսանում ոստիկանության և քաղաքացիների միջև հարաբերությունները: Վատ հաղորդակցումը կարող է տանել դեպի խախտումների կամ հանրության անվտանգության նվազեցմանը: Նիգերիայում մի խումբ գտել է այդ բացը լրացնելու նոր ուղին:

Նիգերիայում իրավապահների կրթության կենտրոն /CLEEN/ հիմնադրամը ստեղծում է հանրային ֆորումներ, որտեղ քաղաքացիները և ոստիկանությունը կարող են քննարկել հանցագործությանն ու ոստիկանության վարքին վերաբերող թեմաները:

CLEEN –ը սկսեց լրացնել այդ դժգոհությունը տեղական կառավարությանը նամակներ ուղարկելով, առաջարկելով իրենց համայնքներում հանրային ֆորումներ ստեղծել: Այնուհետև CLEEN –ը անց է կացնում գործընկերների աշխատանքային հանդիպում, որտեղ ոստիկանության և հասարակության անդամներին ուսուցանվում է կոնֆլիկտի կարգավորում, քննարկում են ոստիկանության կողմից հասարակության բողոքների պատասխանները և քննարկում են, թե ինչպես CLEEN –ի ծրագիրը կարող է իրականացվել այդ տարածքում: Այս աշխատանքային հանդիպումները թույլ է տալիս յուրաքանչյուր համայնքին ծրագիրը հարմարեցնել իրենց կարիքներին: Այնուհետև համայնքից երկու մարդ վարձվում են կիսով չափ հիմունքներով` համակարգելու ֆորումները երկու տարի ժամանակով: Երկու տարին ավարտվելուց հետո հասարակությունը պետք է որոշի թե ինչպես է շարունակելու ծրագիրը ինքնուրույն:

CLEEN –ի մարտավարությունը հասարակությանը և ոստիկանությանը ապահովում է անվտանգ միջավայրով, որտեղ կարող են կիսել իրենց մտահոգությունները, հաղթահարելով բյուրոկրատիայի կողմից ստեղծված արգելքները: Երկու կողմերն էլ ունեն հնարավորություն տեսնելու մյուսին ավելի մարդասեր, մեկին, որի հետ կարող են համագործակցել և ոչ թե հակառակվել: Այս գործընթացը վերջ կտա անվստահությանը, հիմք դնելով այն բանին, ըստ որի ոստիկանությունը կիմանա իր ծառայության դերը և քաղաքացիները կաջակցեն ոստիկանությանը կատարելու իրենց պարտականությունը: Սա կնվազեցնի ոստիկանության բռնություններն ու հանցագործությունների ծավալը:

Քանի որ անվստահությունն ու չհասկանալու հանգամանքը տարբեր խմբերի միջև բախումներ է առաջացնում, այս մարտավարությունը կարող է օգտագործվել` կառուցելու ավելի ամուր հարաբերություններ կոնֆլիկտի մեջ գտնվող խմբերի միջև, օրինակ, էթնիկական խմբեր, գործարարներ կամ ֆերմերներ:

Ճանաչել դաշնակիցներին: Որոշել դաշնակիցներին՝ իրականացնելու կառուցողական երկխոսություն և պահպանել համագործակցող հարաբերություններ:

Երբեմն անվստահություն գոյություն ունի ոչ միայն մարդու իրավունքների կազմակերպությունների և այլ հաստատությունների միջև, այլև հենց մարդու իրավունքների կազմակերպությունների միջև: Աֆրիկայի Great Lakes շրջանում, մի խումբ աշխատում է միջազգային սահմաններից դուրս՝ հաղթահարելու այս խնդիրը, որպեսզի տվյալ շրջանի մարդու իրավունքների վիճակի վերաբերյալ մոնիթորինգ անցկացնի ու արագորեն տարածի ինֆորմացիա:

Human Rights League of the Great Lakes Region / LDGL /- ը աշխատում է պահպանելու 27 անդամ կազմակերպությունների դաշինքը Բուրունդիում, Կոնգոյում և Ռուանդայում:

Great Lakes շրջանը շատ է տուժել բռնություններից, որոնք առաջացել են գաղափարական և էթնիկական անվստահությունից ու ատելությունից: Տարածաշրջանում որոշ կազմակերպություններ, ներառյալ մարդու իրավունքների որոշ խմբեր, արտացոլում են այս բաժանումները, գործողություններ ձեռնարկելով նեղ, էթնիկական հողի վրա հիմնված ընտրողների անունից:

Լիգայի ուշադիր և սիստեմատիկ երկխոսության գործընթացը հիմնվում է ubuntu /հումանիզմ/ - ի վրա, հանդիսանալով հիմք՝ տարբեր էթնիկական ծագումների և մշակույթների մարդկանց հետ իր փոխադարձ ազդեցության մոտեցման և ինֆորմացիայի փոխանցման ու հաջող երկխոսության հաստատման համար:

Երբ LDGL- ուն ծագում են բաժանումներ, խմբի առաջնորդները փորձում են հասկանալ այն խնդիրները, որոնք առաջացնում են վիճաբանություն: Այնուհետև նրանք ճշտում են պոտենցիալ դաշնակիցներին և որոշում երկխոսության մոտեցումը, որն ունի ամենաշատ պոտենցիալը արդյունավետ հարաբերությունների պահպանման համար: LDGL-ը ընտրում է անհատներ՝ մասնակցելու երկխոսությանը, ըստ վստահություն և համագործակցություն հաստատելու կարողության: Այս ամենի համար, ինչ է անում LDGL-ը՝ ընտրում է լեզու և գործողություններ, որը կառուցում է հնարավորությունները, դրանով երաշխավորելով դաշնակից անդամներին, որ նրանք հարգված են և իրենց մտահոգությունները ուշադրության կարժանանան:

Մինչ ցանկացած, հատկապես շարունակական թեմայի մոտենալը, որին կանդիդատներն անդամ կազմակերպությունները, լիգան որոշում է խնդիրը, վեճի հնարավոր կամ իրական տարածքը, ցանկալի նպատակը և անհրաժեշտ դաշնակիցը: Լիգան նաև որոշում է պասսիվ, պոտենցիալ և ակտիվ դաշնակիցներին, երկխոսության մեջ ներգրավելու նպատակով:

Բախումը բնական է դաշնակից անդամների միջև, հատկապես երբ աշխատում են մի տարածքում, որտեղ մեծ կոնֆլիկտներ կան: Լիգայի աշխատանքի դժվար մաս է հանդիսանում գործողությունների համար փոխադարձ գիտակցման ձեռքբերումը: Եթե հանդիպման ընթացքում չկա համաձայնություն, լիգան ուղարկում է վստահելի պատվիրակներ անդամ կազմակերպություններից հակառակող անդամների մոտ, որպեսզի ձեռքբերվի հեռանկարների ավելի լավ ըմբռնում և հաստատվի աջակցություն:

Հարաբերությունների կառուցման և պահպանման այս շարունակական գործընթացի միջոցով, լիգային հաջողվել է տարածաշրջանում ստեղծել զանազան կազմակերպությունների հզոր ցանց և ձեռք բերել նրանց վստահությունը, որպեսզի մարդու իրավունքների խախտումների մոնիթորինգ անցկացնի և արագ տարածի ինֆորմացիա:

**Ինտենսիվ, երկարաժամկետ մոնիտորինգ. պայմանագիր կնքել
բազմազգ ընկերությունների հետ՝ իրենց գործարաններում
աշխատանքային պայմանները ուսումնասիրելու համար**

Վարքի ընդհանուր օրենսգրքի ստուգման հանձնաժողովը (Coverco) հրավիրում է բազմազգ ներկայացուցիչներ ունեցող ընկերություններին՝ բարելավելու մարդու իրավունքները՝ համեմատելով իրենց ընդհանուր կանոնակարգերը իրականության հետ, որոնք մատակարարում են իրենց ապրանքը: Coverco-ն հավաքում, ստուգում և հրապարակում է տեղեկատվություն նպատակ ունենալով վերացնելու այն ամենը, որի հետևանքով բիզնեսը կարող է կազմակերպել չհարգելով մարդու իրավունքները:

(Coverco)-ն անց է կացնում Գվատեմալայի հագուստի գործարանների և գյուղատնտեսական արտադրությունների աշխատանքային պայմանների երկարաժամկետ, ինտենսիվ և անկախ մոնիտորինգ՝ ճշտելով համաձայնեցումը միջազգային ստանդարտներին: Coverco-ն, որը ստեղծվել է 1997 թ-ին քաղաքացիական հասարակության խմբերի անդամների կողմից, անկախ մոնիտորինգի կազմակերպություն է: Այն չի աշխատում ո՛չ որպես կառավարման խորհրդական, և ո՛չ էլ բանվորների պաշտպան: Այն նախ և առաջ ստեղծում է հարաբերություններ ընկերության հետ, այնուհետև բանակցում է մի համաձայնագրի շուրջ, որը թույլ կտա ամբողջական մուտքի հնարավորություն ունենալ գործարանում:

Ինքնակառավարում, որ անցնում է սահմաններ՝ ստեղծել միջազգային մարմին, որը կպաշտպանի և կաջակցի բնիկ ժողովրդի իրավունքները:

Երբեմն պոտենցիալ դաշինքներն ակնհայտ են, բայց նրանց հավաքելու ուղիները ոչ ակնհայտ: Սաամիի բնիկները, որոնք ապրում են արկտիկական շրջանի չորս տարբեր երկրներում, ստեղծել են կառավարող մարմիններ, որոնք ազգային սահմաններում համակարգում են իրենց քաղաքականությունները փոքրամասնությունների իրավունքները պաշտպանելու համար, մասնավորապես այն իրավունքները, որոնք ուղղակիորեն ազդում են նրանց առօրյա կյանքին:

1995 թ-ին ստեղծված Սաամիի խորհուրդը առաջացել է հյուսիսային Սկանդինավիայի Սաամիի ժողովրդին բաժանող քաղաքական սահմաններում ուժեղ կապեր պահպանելու կարիքից: Խորհուրդը պաշտպանում է այն տարածքի իրավունքները, որտեղ սաամացիները ապրել են ավելի քան 10 000 տարի, մի տարածք, որը ներկայումս ընդգրկում է չորս երկիր՝ Նորվեգիա, Շվեդիա, Ֆինլանդիա և Ռուսաստանի Կոլա թերակղզին:

Սաամիի խորհրդի անդամները իրենց երկրներում ներգրավված են ազգային Սաամի կազմակերպություններում: Խորհրդի տասնհինգ տեղերը բաժանված են համամասնորեն՝ հիմնված Սաամիի բնակչության վրա: Խորհուրդը մեծ աջակցություն է ցուցաբերել սկանդինավյան ազգերի Սաամիի պառլամենտներին, որը հիմնադրվել է 1973 թ-ին Ֆինլանդիայում, Նորվեգիայում 1987 թ-ին և Շվեդիայում 1993 թ-ին: Յուրաքանչյուր պառլամենտ անկախ, ժողովրդավարությամբ ընտրված քաղաքական մարմին է, որը խորհրդակցում է ազգային պառլամենտի հետ: Չնայած, որ Սաամիի պառլամենտները չեն կարող ստեղծել իրենց սեփական օրենքները, նրանք կարող են ազգային պառլամենտներում հանդես գալ նախաձեռնություններով:

Որպես Սաամիի խորհրդի հաջողություն կարելի է համարել իր ժողովրդին տեղական, ազգային և միջազգային մակարդակներում միաժամանակ կազմակերպելու կարողությամբ:

Այս ձևով անդամներն ի վիճակի են օգտագործել իրենց սահմանամերձ միասնությունը, որպեսզի ձևավորեն լծակներ և շահառուներ տեղական քաղաքականության փոփոխությունների համար, մինչդեռ միևնույն ժամանակ առաջացնելով ավելի փոքր, տեղական կազմակերպություններ՝ ապահովելով աջակցություն Սաամիի թեմաների ավելի մեծ համակարգման համար: Փորձերից մեկը, որ հիմա ընթացքում է՝ Հյուսիսային Սաամիի Կոնվենցիայի նախագիծն է: 2002 թ-ին Նորվեգիայի, Շվեդիայի ու Ֆինլանդիայի կառավարությունները և Սաամիի պառլամենտները համաձայնվել են ստեղծել փորձագետների խումբ՝ կազմված Սաամիի և ոչ Սաամիի անդամներից՝ մինչև 2005 թ. Կոնվենցիայի նախագիծը ստեղծելու համար: Կոնվենցիան կվերաբերվի ինքնորոշման հիմնական թեմաներին և տարածքային իրավունքներին, ինչպես նաև շրջակա միջավայրին, նահանգների և Սաամիի պառլամենտների միջև համագործակցությանը և մշակութային ժառանգության պահպանմանը:

Ավելին, Սաամիի խորհուրդը օժանդակող էր ՄԱԿ-ի բնիկների թեմայի վերաբերյալ մշտական ֆորումի ստեղծման մեջ:

Որպես փոքրամասնություն, յուրաքանչյուր առանձին երկրում, առանձին քաղաքական մարմիններ կունենային ավելի քիչ իշխանություն հարմարեցնելու այն ծրագրերը, որոնք ազդում են իրենց վրա: Բայց միասին նրանք կարող են

լինել ավելի ուժեղ՝ պաշտպանելու իրենց սեփական իրավունքները, որը համագործակցության արժեքի պարզ օրինակ է: Սա նաև նպաստում է մարդու իրավունքներին տեղական մակարդակում, մինչդեռ ազդում է միաժամանակ ազգային, տարածքային և միջազգային որոշումների վրա: Նմանատիպ համագործակցությունը կարող է արդյունավետ լինել այլ իրավիճակներում, որտեղ շահագրգիռ խմբերն ու մարդու իրավունքների թեմաները դուրս են գալիս ազգային սահմաններից:

Հաջորդ սերնդին կրթելը: Համագործակցել կառավարության հետ՝ մարդու իրավունքների թեման ընդգրկելու հանրակրթական դպրոցներում:

Հանրակրթական դպրոցը կարող է հանդիսանալ կարևոր տեղ մարդու իրավունքների մշակույթ կառուցելու համար: Ալբանիայում մի խումբ աշխատել է կառավարության հետ՝ հետ-կոմունիստական պետությունում քաղաքացիներին պատարաստելու ժողովրդավարությանը:

Մարդու իրավունքների Ալբանական Կենտրոնը (ACHR) համագործակցել է Ալբանիայի կրթության նախարարության հետ՝ ընդգրկելու երկրի բոլոր հանրակրթական դպրոցներում մարդու իրավունքների կրթությունը: Խումբն օգտվեց հետ-կոմունիստական անցումային ժամանակաշրջանից, նոր ժողովրդավարական կառավարության պաշտոնյաների հետ բանակցելով, որպեսզի սկսի երկարաժամկետ և ցանկալի գործընթաց, որտեղ նրանք կնախապատրաստեին երիտասարդ ալբանացիներին՝ լիովին մասնակցելու ժողովրդավարությանը:

1991 թ-ին, խիստ ու սեպարատիստ կոմունիստական դիկտատուրայից 45 տարի հետո, Ալբանիան հանդիպեց դեմոկրատական հնարավորությունների մի նոր աշխարհի, մի շարք ժառանգված քաղաքական, տնտեսական և սոցիալական խնդիրներով և վատ նախապատրաստած ինստիտուցիոնալ ինֆրաստրուկտուրայով: Նոր դեմոկրատիայի համար Ալբանիային անհրաժեշտ էր կրթական համակարգ, որը պատրաստել էր իր քաղաքացիներին քննադատական մտածողությանը և խրախուսել էր քաղաքական մասնակցությունը:

ACHR-ը զարգացրեց մի պլան, որպեսզի պաշտոնապես ընդգրկի մարդու իրավունքների կրթությունը երկրի բոլոր հանրակրթական դպրոցների ծրագրում: Խումբը, օգտվեց հետկոմունիստական փոփոխությունների եզակի քաղաքական պահի առիթից՝ ապահովելու Ալբանիայի գիտության և կրթության նախարարության գրավոր հաստատումը՝ իրականացնել մարդու իրավունքների կրթության ծրագրերը հանրակրթական դպրոցներում:

ACHR-ը այնուհետև սկսեց հիմնել պիլոտային ծրագրեր, անցկացնել դասընթացներ ուսուցիչների համար, վերամշակել մարդու իրավունքների կրթության նյութեր ալբանական դասարանների համար և ստեղծել գրքեր տարբեր դասարանների համար: Նրանք նաև ստեղծեցին պիլոտային դպրոցներ, որտեղ ուսուցիչներն ու վարչականները դասընթաց էին անցկացնում մյուս ուսուցիչների համար մարդու իրավունքների ու դրանց պատմության, միջազգային մեխանիզմների և մարդու իրավունքների մեթոդոլոգիաների ու գործողությունների վերաբերյալ դասարանում և դրանից դուրս:

Տասնամյակի վերջերին, ACHR-ը զարգացրել է հատուկ ծրագրային նյութեր շատ առարկաների ուղղությամբ և բոլոր տարիքային խմբերի համար, դասընթաց է անցկացրել հազարավոր ուսուցիչների համար, նյութերը օգտագործելու համար, ստեղծել է 42 պիլոտային դպրոց ամբողջ երկրում և նախաձեռնել ծրագիր ուսուցիչների քուլեջում, որպեսզի ընդգրկի այնտեղ մարդու իրավունքների ուսուցումը:

ACHR-ը ուներ մի տեսլական և օգտագործեց քաղաքական հնարավորությունը՝ փոխելու այդ տեսլականը իրականության: Կառավարությունը փոփոխման մեջ էր և շատ էր ուզում ցույց տալ միջազգային հանրությանը իր հետևությունը մարդու իրավունքների մասին: /Ալբանիան վավերացրել է երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան 1993 թ-ին/: